

II kongres icograda

Ljubljana, travanj-svibanj, 1966.
međunarodnog udruženja
grafičkih dizajnera,
bled, 11—16. 7. 1966.

matko meštrović

O suvremenom se svijetu sve više misli sintezno — komprehenzistički. Podvojenosti, partikularnosti i specijalnosti koje su označavale dosadašnji razvoj u svoj njegovoj slojevitosti i uzrokovale ideološka zastranjenja ili idejnu neutralizaciju mogu se prevladati samo upoznavanjem i razumijevanjem svega što se u svijetu zbiva. Sam naučno-tehnički i socijalni razvoj doveo je do toga da to postaje ne samo moguće nego i neophodno. Ova spoznaja mogla se razabrati i u radu II kongresa međunarodnog udruženja grafičkih dizajnera koji je od 11. do 16. srpnja održan na Bledu, s naglašenim idejnim zalaganjem. »Dok svemirska istraživanja postižu značajne uspjehe, a osvajanje Mjeseca postaje opipljiva stvarnost, naša planeta rascijepljena i podijeljena bez jedinstvena smjera ide prema tmurnoj budućnosti. Za tu budućnost odgovornost snose velike sile, ali ono od čega će se ona sastojati zavisi također i od ponašanja pojedinaca, grupa, škola, institucija, političkih partija i drugih organizacija. Njihovo odgovorno djelovanje, bilo da je javno, bilo anonimno, od goleme je važnosti. Ono će utjecati na kulturnu i socijalnu strukturu čovječanstva, a svojom odgojnom vrijednošću označit će i odrediti našu budućnost na konstruktivan način.« (Josef Müller-Brockman, švicarski grafičar).

Sve češće profesionalne organizacije u suvremenom svijetu svoje stručne probleme prebacuju na viši plan nadstručnih preokupacija, uviđajući da se tek sa širih nespecijaliziranih aspekata može uočiti ispravna orijentacija i utvrditi najbolji putovi rješavanja i

samih stručnih pitanja. U vrijeme kad postaje jasno da se ni jedna disciplina i ni jedna djelatnost ne može uzimati ili razmatrati izolirano, jer se isprepletenost povijesno-društvenog i tehničko-civilizacijskog razvitka svagdje i u svemu susreće, onda je to najmanje moguće u domeni i disciplini koja se bavi principima, načinima, sredstvima, pa i samim smislom vizuelnog saopćavanja. Važnost i značenje te discipline i djelatnosti koje je teško pojmovno definirati i razgraničiti iskrsava već pri samoj pomisli kolika je uloga vizuelnog u pojavnosti suvremenog života. Uzme li se uz to u obzir u kojoj je mjeri porasla potreba za saopćavanjem i komuniciranjem, ne samo kao nužnost prenošenja poruka nego kao neophodnost sredivanja i svladavanja intenzivnog dinamizma oblika materijalne stvarnosti u kontekstu zahtjeva proizvodne i društvene organiziranosti i efikasnosti, onda će sasvim arhaično zvučati i sam naziv grafičar koji se inercijom još uvijek vezuje uz tu djelatnost. Ali ne samo inercijom! Premda stoje na raspolaganju najsavršenije tehničke mogućnosti, premda se dimenzija zadataka enormno povećala i urazličila, i u samoj profesiji postoje još uvijek nedoraslosti koje nije lako prevladati. A kakve su tek nedoraslosti u društvenom i međudruštvenom shvaćanju i prihvaćanju funkcije vizuelnih komunikacija.

No tu i jesu razlozi što ova međunarodna organizacija s najvećom predanošću nastoji promovirati svijest o rasponu problema i zadataka koji stoje pred tom disciplinom na internacionalnom planu u

idejnom, naučnom, tehničkom, pedagoškom, socijalnom i kulturnom pogledu. Razvijajući interdisciplinarnu aktivnost u mobiliziranju svih pozitivnih iskustava i snaga, ovakva organizacija, kakvih je sve više i u drugim oblastima teorije i prakse suvremenog života, može poprimiti znatnu moć u rušenju ne samo jezičnih barijera nego i idejnih, političkih, mentalnih i materijalnih koji dijele svijet i priječe njegov progres.

Okolnost što goruća potreba suvremenog svijeta da nađe što efikasniji jezik razumijevanja i sporazumijevanja leži i u samoj naravi profesionalnih zadataka grafičkih dizajnera uzrokovala je izvjestan radikalizam u povezivanju idejnih i praktičnih ciljeva ove organizacije. Rijedak je slučaj, na primjer, da jedna profesionalna međunarodna organizacija pokazuje tako naročitu brigu za vlastiti podmladak kao što je to pokazala ICOGRADA razvijajući veliku aktivnost među studentima grafičkih dizajnerskih škola i brinući se za uvjete njihova rada i za njihov idejni profil. Od šest dana, koliko je trajao ovaj skup koji je okupio istaknute specijaliste i pedagoge gotovo iz čitavog svijeta, tri su dana bila posvećena isključivo radu sa studentima, koji su se također na Bledu okupili u veliku broju. Pred dvije godine, na Prvom kongresu ICOGRADA u Zürichu, bio je raspisan natječaj za studente grafičare svih dizajnerskih škola na temu »Oblikovanje internacionalnog jezika simbola«. Taj konkurs, koji je za nagrade predvidio izvjestan broj stipendija, bio je pokušaj da se kod studenata podstakne osjećaj društve-

ne odgovornosti i da im se pruži mogućnost praktičnog iskustva u rješavanju problema vizuelne komunikacije na internacionalnom planu. Rezultati, koji su pokazali nedostatke u metodološki nedovoljno pripremljenom programu konkursa, svejedno su poslužili kao neposredan materijal za intervenciju najistaknutijih pedagoga na relaciji od Kanade do Japana koja je otvorila svu širinu značenja toga problema.

Ali opće idejne pozicije na kojima stoji ICOGRADA u svom glavnom jezgru i koje mogu izgledati čak i veoma isturene relativiziraju se u konkretnim uvjetima historijske stvarnosti. Referat indijskog teoretičara Patwanta Singha dobro je ilustrirao apsurdnost raskoraka između tehničkih sredstava i njihova korištenja. Dok se u utopijskoj viziji može zamišljati buduće jedinstvo svijeta kojem će dostajati jedna jedina vlada, danas je još uzaludno očekivati da će neka svjetska firma koja proizvodi kontracepcijska sredstva angažirati najistaknutije grafičare u propagandnoj akciji protiv nevolje neplaniranih porodica. Tehnički napredak, istina, ubrzava i sazrijevanje prosječne ljudske svijesti, ali je ritam tih dvaju procesa posve neusklađen. I sami dizajneri, okvir njihova profesionalnog odgoja i način njihova pristupa, daleko su od razine mogućnosti koje otvara, na primjer, elektronska tehnika. S druge strane, u pogledu općih uvjeta za sprovođenje određene dugoročnije profesional-

ne politike, o čemu je Kongres također raspravljao, društvene prepreke iskrsavaju na svakom koraku. Već se godinama vrše pokušaji da se unificiraju ili bar usklade tipografske mjere u međunarodnim razmjerima, ali pored brojnih akcija proizvođača, udruženja, nacionalnih i internacionalnih savjeta za standarde rezultat je takav da bi se moglo predvidjeti kako će prije doći do tehnoloških iznašaja i postupaka koji će posve izbaciti iz upotrebe klasične tipografske sisteme nego što će doći do njihova usklađenja. Gotovo je smiješno što je sve ICOGRADINA komisija za simbole i znakove proživljavala i poduzimala da potakne zajednicu zapadnoevropskih željeznica da uvede jedinstven sistem oznaka — u čemu još nije uspjela — a šta bi sve trebalo poduzeti da takav sistem prihvati, na primjer, i zajednica istočnoevropskih željeznica.

Posebni i ne manje teški problemi rješavanja takvih zadataka kad do njih i dođe javljaju se i na užem stručnom planu. To su još neispitani problemi metodološko-organizacione i naučno-istraživačke prirode. Ni osnovni kriteriji nisu u tome još utvrđeni, a kamoli znanstveno zasnivanje jedinstvenih operativnih parametara.

Raspravljajući intenzivno i raznoliko o množini takvih pitanja, II kongres ICOGRADE na Bledu manifestirao je volju i spremnost da i mimo partikularnih interesa razumije i poveže potrebe i mogućnosti sadašnjosti i budućnosti.